

Lokala miljömål 2020

Antagna av kommunfullmäktige 2016-03-07

Bakgrund
Kommentarer
och Ansvar

Edsbyn & Alfta
Ovanåkers kommun

DE NATIONELLA MILJÖMÅLEN

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 2 Frisk luft
- 3 Bara naturlig försurning
- 4 Giffri miljö
- 5 Skyddande ozonskikt
- 6 Säker strålmiljö
- 7 Ingen övergödning
- 8 Levande sjöar och vattendrag

- 9 Grundvatten av god kvalitet
- 10 Hav i balans samt levande kust och skärgård
- 11 Myllrande våtmarker
- 12 Levande skogar
- 13 Ett rikt odlingslandskap
- 14 Storslagen fjällmiljö
- 15 God bebyggd miljö
- 16 Ett rikt växt- och djurliv

Lokala miljömål till år 2020 för Ovanåkers kommun

Antagna av kommunfullmäktige 2016-03-07

Bakgrund till miljömålen

2008 gjordes en nulägesbeskrivning av miljön i Ovanåkers kommun vilket följdes av att man 2009 antog kommunens första lokala miljömål. Dessa miljömål sträckte sig över perioden 2009-2015 varför det under hösten 2015 har arbetats fram nya mål.

I arbetet med att ta fram de nya miljömålen har en arbetsgrupp bestående av tre politiker och en tjänsteman arbetat utifrån de gamla miljömålen. Vissa mål har reviderats och skruvats åt för att fungera idag, vissa har plockats bort för de har spelat ut sin roll. Två har flyttats med som de var formulerade innan eftersom de inte har uppnåtts och några helt nya mål har tillkommit.

Som underlag för att ta fram miljömålen finns dels de nationella miljömålen. 16 väldigt övergripande mål. Dessa lokala miljömål kommer kunna bidra till att uppnå 13 av dem. De övriga, mål 5 *skyddande ozonskikt*, mål 10 *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och mål 14 *storslagen fjällmiljö* berör inte oss genom Ovanåkers geografiska läge.

Skyddande ozonskikt är en global fråga precis som mål 1 *begränsad klimatpåverkan*, men med skillnaden att det målet kommer man att kunna nå med enbart nationella insatser.

Det finns också *Gävleborgs miljömål och åtgärdsprogram 2014-2020* som har använts som underlag. Till detta kommer den överenskommelse kommunen gjorde med Länsstyrelsen kring åtgärdsprogrammet. Denna överenskommelse är inte bara ett underlag för dessa lokala miljömål utan är ett fristående åtgärdsdokument som också ska användas i det kommunala miljöarbetet.

2016-01-23

Levande naturmiljö och hälsa

1

2020 är Voxnadalen är ett biosfärområde

Biosfärkandidat Voxnadalen är ett pågående projekt för att av UNESCO bli utsedda till Biosfärområde. Ett biosfärområde är ett modellområde för hållbar utveckling. Med Voxnadalen som biosfärområde har kommunen en bra plattform för att bedriva bl.a. naturvård och kulturmiljövård.

Ansvar: Projektet ligger under Tekniska nämnden och Planeringsavdelning och har det främsta ansvaret. Projektet har också en styrgrupp med representanter från andra instanser som ex. Länsstyrelsen och naturskyddsföreningen.

Koppling till nationella mål: 8, 11, 12, 13, 15 och 16.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till att uppfylla åtagande 1, 2, 5, 6, 7 och 8 i överenskommelsen med Länsstyrelsen.

2

Inventerade och undermåliga enskilda avlopp är åtgärdade senast 2020

Målet att åtgärda alla undermåliga enskilda avlopp fanns med redan bland de lokala miljömålen från 2009. 2011-2012 gjordes en inventering och 222 enskilda avlopp underkändes. I mars 2014 togs en handlingsplan för undermåliga enskilda avlopp. Utsläppen från avlopp som inte har en tillräcklig rening bidrar till övergödning, spridning av bakterier och miljöfarliga ämnen till våra sjöar och vattendrag.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden och miljö- och byggavdelningen

Koppling till nationella mål: 7 och 9.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till att uppfylla åtagande 13 i överenskommelsen med Länsstyrelsen.

3

Alla kommunens reningsverk ska ha både kemisk och biologisk rening år 2020.

Idag är det endast ett av kommunens reningsverk som endast har kemisk rening (reningsverket i Ryggasbo), alla andra har både biologisk och kemisk rening. Detta är något vi kan vara stolta över men för att ytterligare förbättra kvalitén på det vatten som släpps ut så bör alla kommunala reningsverk ha biologisk rening.

Ansvar: Planeringsavdelningen och Helsingevatten.

Koppling till nationella mål: 3, 7 och 8

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Har ingen konkret koppling till det regionala miljömålsprogrammet.

4

Vid utgången av 2018 är en fiske- och vattenvårdsplan med åtgärdsförslag klar för Voxnan och dess biflöden.

Under december 2015 drog arbetet med ny fiske- och vattenvårdsplan igång. Ett resultat av planen kommer att vara att man får en överblick över vad som behöver göras och vad som ska prioriteras högst.

Ansvar: Fritidsavdelningen.

Koppling till nationella mål: 8 och 16

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till att uppfylla åtgärd 1. I överenskommelsen mellan LST och kommunen finns ny fiskeplan med som åtagande nr 1.

5

Senast 2020 har samtliga villaägare mätt radon i sin fastighet

Vi har ett ansvar gentemot privatpersoner. Där har kommunen inga tillsynsbefogenheter, men däremot en viktig del i att informera om riskerna med radon och uppmuntra till mätning.

För att stimulera till att radon mäts och vid behov åtgärdas, är det viktigt att tillhandahålla bra information => Information på webben och annonsering, i första hand riktat till villaägare, framför allt inför mätsäsong. Den lokala pressen bör användas för att ytterligare sprida informationen. Fastighetsägare uppmanas till att se över sina radonmätningar och att rapportera in befintliga mätningar i samband med eventuellt ägarbyte. Löpande information genom telefonsamtal etc.

Ansvar: Miljö- och byggavdelningen

Koppling till nationella mål: 6

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Har ingen konkret koppling till det regionala miljömålsprogrammet.

Minskad klimatpåverkan och klokare energihushållning

6

Koldioxidutsläppen från kommunens verksamhetsrelaterade resor ska minska med 30 % till 2020 från år 2014.

Klimatförändringen är kanske den största utmaningen mänskligheten har mött, bland annat för att globala problem i slutändan måste lösas av enskilda individer och organisationer. I en kommun som Ovanåker, en landsbygdskommun med en stark skog- och träindustri är, sker den största delen av utsläppen i transportsektorn. För att kommunen ska göra verklig skillnad är det kommunens resor vi måste arbeta med.

En utsläppsminskning på 30 % innebär som exempel:

- Samma resvanor men ett utbyte av fordonsflottan där drygt 30 % av bilarna är eldrivna och elen är fossilfri.
- Öka (från dagens 10 %) till 20 % av resorna sker med kollektivtrafik, 10 % färre resor (genom bättre planering, fler webbmöten etc) och drygt 10 % av fordonen byts till elfordon.

Klimatutsläppen från kommunens verksamhetsrelaterade resor ska beräknas som CO₂-eq/årsarbetare. Utsläppen ska beräknas utifrån inköpt fordonsbränsle och utbetalda milersättningar (för tjänsteresor i privat bil). Som förenkling tas inte kollektivtrafikresor med då de ger upphov till mycket mindre utsläpp/(km och person) samt för att beräkningarna av utsläppen blir väldigt oexakta. Verksamhetsrelaterade resor är de resor som kommunanställda och politiker gör för att kunna bedriva kommunens arbete.

Ansvar: Fordonsansvarig på resp. förvaltning.

Koppling till nationella mål: 1, (indirekt 2, 3 och 15.)

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Målet bidrar till att uppnå regionens mål att *andelen förnybar energi i transportsektorn ska år 2020 vara minst 20 %*. Målet bidrar också till åtgärd 50 och 54 i det regionala miljömålsprogrammet.

7

Senast 2020 ska kommunens rese- och transportpolicy utökas för att även innehålla riktlinjer för mötesplanering/resfria möten. Den policyn ska implementeras.

För att minska våra utsläpp så är den bästa resan den som inte blir av. Det blir allt vanligare att man har policys för resfria möten och hur man planerar för att få så få resor som möjligt. Det handlar lika mycket om att ha webbmöten som var och när man planerar att ha fysiska möten.

Informationsaktiviteter ska också genomföras så att alla anställda känner till innebörden av den uppdaterade transport- och mötespolicyn.

Målet kan också uppnås om det på annat sätt införs och implementeras riktlinjer för mötesplanering/resfria möten.

Ansvar: Kommunstyrelseförvaltningen

Koppling till nationella mål: 1, 2, 3 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: I överenskommelsen mellan LST och kommunen finns ny mötes- och transportpolicy med som åtagande nr 22.

8

Senast 2020 går det kollektivtrafik mellan Edsbyn och Falun dagligen.

Fågelvägen är det mycket närmare till Falun än till Gävle men vill du lämna bilen hemma blir det omöjligt att åka till Falun över dagen. I förslaget till översiktplan, ÖP2030, betonas att kommunikationen till Falu-Borlänge regionen behöver förstärkas. Idag går det en tur (tur och retur) på fredagar och en på söndagar.

För att nå målet behöver samtal inledas med X-trafik och Dalatrafiken.

Ansvar: Planeringsavdelningen

Koppling till nationella mål: 1, 2, 3 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till åtgärd 50 och 65.

9

Senast 2020 finns det semisnabba eller snabba laddstolpar i Edsbyn och Alfta.

Elbilen är antagligen inte den enda lösningen men en viktig del för att nå en fossilfri fordonsflotta till år 2030, som regeringen har satt som mål. För att det ska vara attraktivt och rimligt för kommunens invånare att skaffa en elbil behöver laddinfrastrukturen vara på plats. En tillförlitlig laddinfrastruktur är också viktigt för turismen i framtiden.

Samtal har inletts med nätägaren i Edsbyn, Elektra, för att hitta en lösning på en semisnabb laddstolpe inne i Edsbyn. Samma sak bör göras även i Alfta för att nå målet.

Ansvar: Planeringsavdelningen

Koppling till nationella mål: 1, 2, 3 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till åtgärd 54 och 56.

10

Förutom bränsle till transporter är Ovanåkers kommuns verksamhet helt fossilbränslefri år 2020.

I kommunens drift finns idag några reservpannor som eldas med olja och reservaggregat som drivs av diesel. Genom att kommunen har ett elavtal som inte specificerar elens ursprung bidrar kommunen även till viss del till att det släpps ut koldioxid från bland annat kolkraftverken som finns i det gemensamma nordiska elnätet. Det kan finnas fler områden där Ovanåkers kommun eller dess bolag använder fossila bränslen som inte nämns i detta stycke men som omfattas av målet.

För att nå målet behöver kommunen: 1. Välja till fossilfri el till sitt elavtal (I dags läget finns tillvalet "miljöel" i det upphandlade avtalet). 2. Byta bränsle i reservaggregat till HVO eller annat förnyelsebart bränsle som är fullt kompatibelt med en dieselmotor. 3. Hitta lösningar där olja används som spetsvärme.

Ansvar: Samhällsbyggnadsförvaltningen, berörda kommunala bolag

Koppling till nationella mål: 1, 2, 3 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till åtgärd 53. Bidrar också till att uppnå de regionala klimat- och energimålen.

11

Vid nybyggnation tillämpa en energianvändningsnorm som är hälften av vad BBR 21 kräver. Vid ombyggnation tillämpa BBR 21:s krav vid nybyggnation. Detta gäller för kommunens egen verksamhet, ej dess bolag.

Dessa krav är de krav som användes vid byggandet av Stenabro förskola. År 2019 kommer ett EU-direktiv att börja gälla vilket medför att alla nybyggnationer måste vara "nära-noll"-byggnader. "Nära-noll"-kravet kommer troligtvis ligga strax över nivån, alltså tillåta något högre energianvändning, än för halva BBR 21. Vill kommunen vara föregångare är detta målet det minsta vi kan sätta.

Ansvar: Fastighetsstrateg

Koppling till nationella mål: 1 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: I överenskommelsen mellan LST och kommunen finns detta med som åtagande nr 16.

12

Energianvändningen i kommunens fastigheter (inklusive aefab och aicab) ska minska med 15 % till år 2020 jämfört med år 2014.

Energiprestandan är något som man alltid bör jobba med, både för miljön och för plånboken. Detta mål ska beräknas på den totala energianvändningen (uppvärmning och fastighetsel) dividerat på arean, Atemp (Area uppvärmd till minst 10 grader). Detta göra att man kan fokusera på de fastigheter där det är lättast att göra åtgärder, oavsett om det är på AIC, en hyresfastighet eller på en av skolorna.

Även om energianvändningen i byggnader har en relativt liten klimatpåverkan från fossila energislag så står sektorn bostäder och service för 40 % av Sveriges totala energianvändning. Alla energiproduktion har en miljöpåverkan även om det inte är växthusgaser som släpps ut.

I bilagan finns instruktioner för beräkning av energianvändning/Atemp.

Ansvar: Fastighetsstrateg och kommunala bolag.

Koppling till nationella mål: 1 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till åtgärd 47.

13

År 2020 har Ovanåkers kommun en ny energiplan.

Lagen om kommunal Energiplanering föreskriver att kommunerna ska ha en aktuell plan och Ovanåkers energiplan reviderades senast 1986.

Ansvar: Planeringsavdelningen

Koppling till nationella mål: 1 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: I överenskommelsen mellan LST och kommunen finns ny energiplan med som åtagande nr 17.

14

År 2020 är "Grön rutt" implementerat i hela Ovanåkers kommun.

Grön rutt är ett sätt att minska utsläpp och öka trafiksäkerheten genom att optimera ruttan som post och sopbilar kör i villakvarter. Lillbo är testområde för detta fr.o.m 11 februari men målet är att detta ska kunna införas i alla villaområden i kommunen.

Ansvar: Gatuavdelningen och Borab samt samarbetsparterna Postnord och Tidningstjänst.

Koppling till nationella mål: 1, 2, 3 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till åtgärd 50

God hushållning av kommunens och jordens resurser

15

Senast 2020 är minst 50 % av maten som kommunen ansvarar för ekologisk eller lokalproducerad

Att maten är ekologiskt odlad är en garanti för att den har producerats utan gifter, gifter som kan påverka både den som äter och den som hanterar maten. En giffri miljö är ett av våra nationella miljömål. Lokalproducerad mat bidrar till vårt öppna landskap. Globalt är jordarna överutnyttjade och regnskog skövlas med stora konsekvenser, i Sverige är det motsatt situation, ängar växer igen och många bönder lägger ned. Därför är det viktigt att använda den mat vi kan odla lokalt.

Ansvar: Kostavdelningen

Koppling till nationella mål: 4 och 13.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till åtgärd 31, 61 och 62. I överenskommelsen mellan LST och kommunen finns kostenhetens arbete med som åtagande nr 20.

16

Matsvinnet i den kommunala verksamheten ska minska med 20 % jämfört med år 2014.

Att slänga mat är både slöseri med naturresurser och pengar. Och precis som transporter så maten står för relativt stora klimatgasutsläpp. Kostenheten mätte under en tvåveckorsperiod 2014 matsvinnet i sin verksamhet och planerar att med tätare intervall framöver mäta svinnet för att ha bättre koll. För att nå målet med mindre svinn kommer man bland annat behöva arbeta med informationsinsatser mot skolan och eleverna.

Ansvar: Kostavdelningen

Koppling till nationella mål: 1.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till åtgärd 59. I överenskommelsen mellan LST och kommunen finns kostenhetens arbete med som åtagande nr 20.

År 2020 finns kärll för sopsortering (återvinning enligt producentansvaret, farligt avfall och matavfall) lättillgängligt i alla kommunens verksamheter och bolag.

Det ska vara lättare att göra rätt än att göra fel med sopsorteringen. För detta krävs att det finns sorteringskärl på alla ställen där det finns en soptunna. Mängden vanliga soptunnor kan minska, som exempel kan man i kontorsmiljö ta bort soptunnor som finns inne på rummen och ersätta dessa med en eller flera "sopstationer" i korridoren. En "sopstation" behöver rimligtvis inte ha sorteringskärl för alla fraktioner; med samma exempel kan man i kontorsmiljö utelämna metall och glas, medan i en personalmatsal är det viktigare att även ha metall-fraktionen.

Under kommande år, innan mållåret 2020, kommer sopfraktionen matavfall att införas i Ovanåkers kommun vilket innebär ytterligare en anledning att se över sopsorteringsmöjligheterna ute i verksamheten.

Detta mål finns även i Bollnäs kommun vilket innebär en samstämmighet för de gemensamma bolagen Borab och Helsingevatten.

Ansvar: Varje enskild verksamhet och kommunala bolag, främst aefab.

Koppling till nationella mål: 1, 4 och 15.

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Bidrar till åtgärd 59.

År 2020 använder kommunen i huvudsak livscykelkostnadsmodell (LCC) framför exempelvis pay-off modell vid inköp och investeringar.

Att använda LCC-metoden vid investeringar ger en mer korrekt bild av vad investeringen ger för ekonomiskt resultat. Detta gör att man kan göra en bättre bedömning ur ett ekonomiskt perspektiv. När man tar hänsyn till investeringens kostnad under dess livstid innebär detta nästan alltid även en fördel för investeringens miljöpåverkan.

Detta mål fanns med bland miljömålen för 2009-2015 och några utbildningsinsatser genomfördes åren efter 2009. Sedan flöt det initiativet ut i sanden.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Koppling till nationella mål: 1

Koppling till det regionala miljömålsprogrammet: Har ingen konkret koppling till det regionala miljömålsprogrammet.

Bilaga: Utgångslägen vid uppföljning.

Följande värden ska användas vid uppföljning av mål 6, 12 och 16. Dessa mål är relativa utifrån läget 2014.

Mål 6: Koldioxidutsläppen från kommunens verksamhetsrelaterade resor ska minska med 30 % från år 2014.

År 2014 var utsläppen 0,289 ton CO₂-eq/årsarbetare.

Utsläpp från köpt bränsle:		
Bensin	22 700 liter	53,6 ton CO ₂ -eq
Diesel	63 200 liter	160,5 ton CO ₂ -eq
E85	23 900 liter	10,8 ton CO ₂ -eq
El	608 kWh	0,0608 ton CO ₂ -eq
Utsläpp från resor i privata bilar (6082 mil):		
Bensin	3940 liter	9,3 ton CO ₂ -eq
Diesel	997 liter	2,5 ton CO ₂ -eq
E85	238 liter	0,1 ton CO ₂ -eq
Totalt		236,9 ton CO₂-eq

Antal årsarbetare, tillsvidareanställda: 819,1 st

För beräkningar har samma metod och emissionsfaktorer använts som föreningen Sveriges Ekokommuner använder vid beräkning av detta nyckeltal. ("Anvisningar för Sveriges Ekokommuners Gröna Nyckeltal, 2015-03-30") För privata bilar har genomsnittsfördelning använts: 2014 var personbilarna fördelade enligt 72,8 % bensin, 23,1 % diesel och 3,7 % E85 i Ovanåkers kommun.

Mål 12: Energianvändningen i kommunens fastigheter (inklusive aefab och aicab) ska minska med 15 % till år 2020 jämfört med år 2014.

År 2014 var energianvändningen i Kommunens fastigheter 138,34 kWh/m².

För Aefab och Aicab där hyresgästerna betalar verksamhetsel innefattar energianvändningen all energi som Aefab resp. Aicab betalar, fjärrvärme, el och i förekommande fall eldningsbränslen. För kommunens fastigheter beräknas fastighetsel och uppvärmning enligt en schablon: energin för själva uppvärmningen plus 15 % av elanvändningen (uppskattning av fastighetselen). Vid speciella förutsättningar kan annan metod användas: För basåret 2014 har fastighetselen för kommunhuset bedömts vara 30 % av elanvändningen då det utöver fjärrvärmens finns elradiatorer på kontoren. För Södraskolan som inte har någon verksamhet bedöms all el vara fastighetsel och i förekommande fall bara direktel funnits i byggnaden har värdet för uppvärmning och fastighetsel bedömts av aefabs driftekniker.

Energien för uppvärmning ska normalårskorrigerats.

	<i>Energianv. kWh</i>	<i>Atemp, m²</i>	<i>Energi/area kWh/m²</i>
Kommunens egna fastigheter	6 980 100	55 155	126,55
Aefab	19 927 700	139 211	143,15
Aicab	4 838 100	35 112	137,79
Totalt	31 745 900	229 478	138,34

Mål 16: Matsvinnet i den kommunala bespisningen ska minska med 20 % jämfört med år 2014.

2014 gjordes för första gången en undersökning av matsvinnet. Resultatet finns i rapporten "Matsvinn och matavfall – En nulägesanalys vid kommunala kök i Bollnäs och Ovanåkers kommuner, inklusive förslag på åtgärder för att minska matsvinnet". Resultatet i denna rapport ska användas vid uppföljning och om möjligt ska samma metod användas för att bestämma storleken på matsvinnet.

